

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

Evidenčné číslo: 101002/B/2018/36097107974327812

EKONOMICKÁ ANALÝZA PRACOVNÉHO PRÁVA

Bakalárska práca

2018

Beáta Zacharová

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
PRÁVNICKÁ FAKULTA**

EKONOMICKÁ ANALÝZA PRACOVNÉHO PRÁVA

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonómia a Právo
Študijný odbor:	NÁRODNÉ HOSPODÁRSTVO PRÁVO
Školiace pracovisko:	Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia Právnická fakulta
Vedúci bakalárskej práce:	JUDr. Andrej Poruban, PhD.

2018

Beáta Zacharová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne na základe nadobudnutých teoretických poznatkov, využitím literatúry uvedenej v zozname.

V Bratislave, 2018

.....

Beáta Zacharová

POĎAKOVANIE

Týmto by som chcela poďakovať môjmu školiteľovi Mgr. Andrejovi Porubanovi, PhD. za odbornú pomoc, cenné rady a pripomienky pri spracovaní mojej bakalárskej práce.

ABSTRAKT

ZACHAROVÁ, Beáta: Ekonomická analýza pracovného práva. [Bakalárska práca]. Univerzita Komenského v Bratislave. Právnická fakulta; Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia. Školiteľ: JUDr. Andrej Poruban, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: bakalár práva. Bratislava: PRAF UK, 2018. 41 s.

Cieľom záverečnej práce je analyzovať ekonomický prístup k pracovnému právu. Pri spracovaní práce boli využité znalosti z oblasti ekonomickej teórie aj právnej vedy. Prvá kapitola sa zameriava na všeobecnú ekonomickú analýzu práva, od jej stručného historického počiatku až po súčasnú kategorizáciu názorov o spájaní týchto dvoch odborov, vrátane porovnania ekonomického prístupu k právu v Spojených štátoch amerických a v Európe. V druhej časti práce ide o zameranie na samotné pracovné právo, a to nie len z právnického hľadiska ale aj z ekonomického. Opisuje účel pracovného práva v ekonomike ale zároveň vysvetľuje ekonomické záujmy subjektov pracovného práva- zamestnanca a zamestnávateľa. Záverečná kapitola práce sa venuje konkrétnym vybraným inštitútom pracovného práva- závislej práce a pracovnej zmluve, a ich bližšiemu vymedzeniu pomocou ekonomickej analýzy.

Kľúčové slová: ekonómia a právo, ekonomická analýza, pracovné právo, závislá práca, švarcsystém, pracovná zmluva

ABSTRACT

ZACHAROVÁ, Beáta: Economic analysis of labour law. [Bachelor thesis]. Comenius University in Bratislava. Faculty of Law; Department of Labour Law and Social Security Law. Supervisor: JUDr. Andrej Poruban, PhD. Degree awarded: Bachelor of Laws. Bratislava: PRAF UK, 2018. 41 pp.

The aim of the final thesis is to analyze the economic approach to labor law. The knowledge of economic theory and legal science was used in the processing of the thesis. The first chapter focuses on a general economic analysis of law, from its brief historical start to the current categorization of views on the connecting of these two trade unions, including the comparison of the economic approach to law in the United States and Europe. The second part of the thesis is focused on the labor law itself, not only from the legal point of view, but also from the economic point of view. Describes the purpose of labor law in the economy but at the same time explains the economic interests of labor-law entities - employees and employers. The final chapter of the thesis deals with specific selected labor law institutions - dependent labor and employment contract, and their further definition by means of economic analysis.

Key words: economics and law, economics analysis, labour law, disguised employment relationship, employment contract

PREDHOVOR

Téma mojej bakalárskej práce ma zaujala z niekoľkých dôvodov. Prvotným záujmom bolo prepojenie dvoch odlišných, ale z princípu rovnakých vedných odborov – ekonómie a práva. Bol to zároveň zámerný podklad pre moju prácu, nakoľko sa počas celého štúdia venujem prepájaniu poznatkov z právnej vedy aj ekonomických teórií. Ďalším dôvodom bola pomerne nová otázka kombinácie pracovného práva a ekonomickej analýzy, ktorá vo mne vzbudila záujem naštudovať si a bližšie rozobrať danú problematiku.

Vymedzenie cieľa práce malo zo začiatku široký obzor možností, ku ktorému konkrétnemu inštitútu pracovného práva sa prikloniť a bližšie ho analyzovať z ekonomického hľadiska. Aj na základe tohto rozhodovania, môžeme potvrdiť, že ekonómia a právo má podstatné prepojenie a to hneď v niekoľkých možných smeroch. V záverečnej kľúčovej kapitole práce sme sa pokúsili na vybrané pojmy pracovného práva pozrieť ekonomickou analýzou a vysvetliť ich teoreticky aj prakticky, cez názory odborníkov, vybrané súdne rozhodnutia, právne predpisy ale aj matematické príklady zo života.

Aj keď sa rozdiely ekonómie a práva zdajú na prvý pohľad hneď jasné, touto prácou sme sa snažili poukázať najmä na ich spoločné východiská. Za základný spoločný cieľ môžeme považovať maximalizovanie blahobytu ľudí v spoločnosti, od ktorého sa odvíjajú mnohé ďalšie. Prítomnosť ekonómie v práve, a naopak práva v ekonómii sa stáva čoraz nevyhnutnejšou záležitosťou každého aktívne pracujúceho človeka, a aj to bol dôvod výberu tejto témy.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. Ekonomický prístup k právu.....	10
1.1. Právo a ekonómia	10
1.2. História ekonomického prístupu k právu	11
1.2.1. Chicagská škola „L&E“	11
1.3. Ekonomická analýza práva	12
1.3.1. Rôzne role a varianty ekonómie v práve	12
1.3.2. Pozitívna a normatívna analýza.....	13
1.3.3. Európa vs. USA	14
1.3.4. Východiská prepojenosti ekonómie a práva.....	16
2. Teória pracovného práva.....	18
2.1. Účel a funkcie pracovného práva v ekonomike	18
2.2. Pracovnoprávny vzťah a jeho subjekty	21
2.3. Zamestnanec a zamestnávateľ.....	21
3. Ekonomický rozbor vybraných pojmov pracovného práva.....	24
3.1. Ekonomická analýza závislej práce	24
3.1.1. Závislá práca-základný pojem pracovného práva	24
3.1.2. Znaký závislej práce	24
3.1.3. Zastretý simulovaný výkon závislej práce	26
3.1.4. Švarcsystém.....	27
3.1.5. Prípady ekonomického aspektu švarcsystému	28
3.1.6. Riešenia zastretého simulovaného výkonu závislej práce.....	29
3.2. Ekonomická analýza pracovnej zmluvy.....	31
3.2.1. Zmluvy v pracovnom práve.....	31
3.2.2. Pracovný pomer, zamestnanci a pracovná zmluva.....	32

3.2.3. Kompletná zmluva a transakčné náklady	34
ZÁVER	36
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	38

ÚVOD

Pre právnu vedu je prirodzené, že svojím historickým vývojom sa prikláňala k viacerým vedeckým odvetviam. Ekonomická analýza práva, ako jedna z metód prístupu k právu s kritériami nákladov a úžitkov sa v praxi javí ako veľmi užitočná v rovine interpretácie a aplikácie práva. Aj keď sa prepojenie práva a ekonómie v súčasnosti stále považuje za novinku, skúsený právnik by sa nemal brániť zoznámeniu s niektorými ekonomickými teóriami, ktoré by mu následne mohli byť prospešné pri aplikovaní na konkrétne prípady z praxe.

Ako pochopiť ekonomickú analýzu práva sa snažili medzi prvými vysvetliť predstavitelia Chicagskej univerzity Law and Economics. Aplikácia názorov tejto školy sa po čase ukázala ako veľmi priaznivá pre ľudskú spoločnosť, vyzdvihla mnoho výhod využívania ekonómie v práve a poslúžia nám aj v tejto záverečnej práci.

So samotným použitím ekonómie v pracovnom práve sa môžeme stretnúť v pracovnom procese pri vzťahu zamestnávateľ a zamestnanec. Dôležitá úloha pracovného práva v ekonomike spočíva v role ochrancu v prípade, keď zamestnávateľ je pod tlakom konkurencie vyvolanom na trhu práce a zamestnancovi hrozí strata zamestnania a to hlavne v dôsledku zhoršenej ekonomickej situácie.

Cieľom tejto bakalárskej práce je priblíženie ekonomických záujmov zamestnanca a zamestnávateľa a podiel regulácie právnej úpravy na tomto vzťahu tak, aby bol za každých okolností v súlade s aktuálnymi platnými zákonmi. Prístupná odborná literatúra bude pre nás podkladom na spracovanie našej práce, preskúmanie rôznych alternatív danej problematiky a vyvodenie určitého záveru.

V závere práce sa budeme snažiť poukázať na vybrané právne pojmy pracovného práva z pohľadu ekonomickej analýzy. Aj napriek tomu, že pracovné právo ponúka široké spektrum inštitútov, ktoré by sme mohli podrobiť ekonomickej analýze, v strede nášho záujmu budú výhody a nevýhody regulovania závislej práce, pozrieme sa bližšie na problém švarcsystému a zhodnotíme dojednanie podmienok v pracovnej zmluve.

1. Ekonomický prístup k právu

1.1. Právo a ekonómia

Ešte predtým, ako sa budeme zaoberať samotným ekonomickým prístupom k pracovnému právu, je vhodné sa na začiatku krátko zastaviť a objasniť účel a zmysel dvoch vedných disciplín - ekonómie a práva. Budú pre nás základom pre porozumenie ekonomickej analýzy práva v hlbších súvislostiach.

Právo a ekonómia sú prevažne samostatne študované odbory v mnohých myšlienkach sú však vzájomne prepojené. Spája ich spoločný predmet skúmania či regulovania- správanie človeka. Mnohé právne normy a inštitúty ovplyvňujú hospodárstvo a zároveň sú ekonómiou samy inšpirované a ovplyvňované.¹

Ekonómia je jedna z najmladších spoločenských vied. Predmet jej skúmania je veľmi komplexný a nie je ľahké vyvodiť jednoznačnú definíciu. *„Zo širokej škály definícií sa za najadekvátnejšiu považuje definícia ekonómie o voľbe: Ekonómia je veda o voľbe, ako sa spoločnosť rozhoduje využívať vzácne zdroje, ktoré môžu mať alternatívne použitie, na výrobu užitočných tovarov a služieb a ako ich rozdeľuje medzi rozličné skupiny obyvateľstva.“*² Výsledkom sú teórie ako hospodársky nakladať s obmedzenými zdrojmi tak, aby daná spoločnosť dosiahla čo najväčší rozvoj. Využíva aj poznatky iných vied, ktoré na ňu nadväzujú, vrátane práva, sociológie, psychológie, politológie...

Pojem „právo“, podobne ako ekonómia, zamestnáva mysle právnych filozofov už viac ako dve tisícročia. Ovplynením okolitých javov (sociálne, ekonomické, kultúrne...), rôznorodou kultúrou či národnými osobitosťami sa postupne mení jeho rozsah, forma i obsah. Aj práve z tohto dôvodu je pojem právo ťažko výslovne definovateľný.

Podľa Doc. JUDr. Evy Ottovej *„základom charakteristiky práva je jeho chápanie ako normatívneho systému, ktorým štát ciel'avedome regulačne pôsobí na spoločnosť za účelom usporiadania spoločenských vzťahov, ich harmonizácie a rovnováhy a tým zabezpečenia reprodukcie a rozvoja spoločnosti.“*³ Význam práva spočíva v regulácii

---

¹ FRYŠTENSÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.13. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

² LISÝ, J. a kol. *Ekonómia*. 1.vyd. Bratislava: Iura Edition, Wolters Kluwer. 2011. s.35. ISBN 978-80-8078-406-5.

³ OTTOVÁ, E. *Teória práva*. 3. vyd. Šamorín: Heuréka, 2010, s.51-55. ISBN 978-80-89122-59-2.

spoločnosti ľudí (rodina, škola, štát a pod.) a stanovením miery povinností a oprávnení, sa zaisťuje v mechanizme spoločenských vzťahov poriadok.⁴

1.2. História ekonomického prístupu k právu

Tak ako každá vedná disciplína, aj ekonómia a právo majú svoje korene v histórii. Snaha o ich pripojenie existuje už niekoľko desaťročí. Na prienik medzi právom a ekonómiou poukazovali už vo svojich dielach Niccoló Machiavelli (1469-1527), Thomas Hobbes (1588-1679), John Lock (1632-1704) a predstavitelia škótskeho osvietenstva David Hume (1711-1776), Adam Ferguson (1723-1816) a Adam Smith (1723-1790).⁵

Prípady z oblastí antimonopolného práva, regulácie priemyslu a daní, práva na náhradu škody a podobne, nahromadili poznatky o obchodných praktikách a vyvolali záujem u právnikov a ekonómov k hľadaniu praktického využitia týchto informácií. Expanzia economickej analýzy tak začala siahať do viacerých právnych oblastí a začali sa klásť otázky: Ako by bolo možné použiť ekonomické metódy na právny systém v súvislosti so zmluvami, vlastníctvom, rodinným právom, pracovným právom, trestným a správny procesom? Aký má právny systém vplyv na efektivitu hospodárskeho systému?⁶

„Aj keď sa pestovanie vzťahu medzi právnou vedou a ekonómiou objavilo v histórii omnoho skôr, naplno sa jeho potenciál podarilo využiť až v predošlom storočí. V 30.rokoch 20.storočia sa totiž na Chicagskej univerzite začal plnohodnotne vyučovať medziodborový predmet, anglicky označovaný ako „Law and Economics“⁷, (prípadne sa môžeme stretnúť aj so skratkou „L&E“) čím bol položený základný stavebný kameň pre odpovede na spomínané kladené otázky.

1.2.1. Chicagská škola „L&E“

Predstavitelia tejto školy boli spojení vierou v slobodné trhy a pochybovali o štátnych zásahoch do ekonomiky. Predmetom ich skúmania bolo, aké sú účinky alternatívnych právnych pravidiel na motiváciu a chovanie ľudí, aký je ich vplyv na efektívnosť ekonomie v práve a čím sa spravuje konanie tvorcov práva.⁸ Išlo o „aplikáciu

---

⁴ SPIRIT, M. *Úvod do štúdia práva*. 2.vydanie aktualizované podľa nového občianskeho zákonníka. Vyd. Grada Publishing, a.s., 2014, s.13. ISBN: 978-80-247-9351-1

⁵ MACKAAY, E. *Law and Economics for Civil Law Systems*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, s.17. ISBN 9781848443099

⁶ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.19. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁷ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.120. ISBN: 978-80-8168-802-7

⁸ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. s.444. ISBN 80-7179-380-9.

racionalnej voľby na právo – na tvorbu právnych pravidiel a na vývoj inštitúcií. Právo sa chápe ako výsledok racionalného správania ľudí sledujúcich vlastné záujmy.“⁹

Veľký krok vpred v teórii ekonomickej analýzy práva nastal v čase, kedy sa rozbehlo tzv. nové obdobie školy Law and Economics. „Práve v tomto období sa začínajú objavovať viaceré odborné články, ktoré poukazujú na užitočnosť a zmysluplnosť využitia ekonómie pre účely práva, pričom tieto témy a myšlienky začali rezonovať aj v akademickom prostredí.“¹⁰

„Nové obdobie“ na Chicagskej univerzite najviac ovplyvnil Gary Becker, ktorý poňal ekonómiu ako univerzálnu vedu o racionalnom ľudskom správaní. Transakčné náklady a vlastnícke práva sa stali najvýznamnejšími pojmami chicagskej ekonomickej analýzy práva. Vďaka svojmu imperiálnemu prístupu vytvoril G. Becker nový priestor pre aplikáciu ekonómie, vrátane práva.¹¹ Becker bol priekupníkom v skúmaní ľudského kapitálu, čo následne pomohlo štúdiu zdanenia a rodinného práva.¹²

1.3. Ekonomická analýza práva

1.3.1. Rôzne role a varianty ekonómie v práve

O ekonomickom prístupe sa často hovorilo ako o jednotvárnej skutočnosti, mnohí autori sa ale po čase začali zaoberať rôznorodými pohľadmi na túto problematiku. Myšlienka aplikovať ekonomické metódy na účel analýzy práva sa začala zo Spojených štátov amerických šíriť ešte intenzívnejšie do iných kútov sveta a vznikali rôzne názory aké cenné informácie si dokážu tieto dve vedné disciplíny navzájom priniesť.

Jeden pohľad na prospech ekonómie práva nám ponúka profesor Alvin K. Klevorick, ktorý identifikoval tri typy prospešnosti za pomoci ekonomickej teórie a následne z nich vyvodil rôzne role ekonómov v procese práva. Z jeho výskumu vyplýva, že ekonómovia môžu v prvom rade vystupovať ako:

- „Technici“- odpovedajú na tradičné otázky, týkajúce sa konkrétnych káuz na aké sa pýtajú súdnych znalcov súdy.

---

⁹ BALÍK, S. *Ako právo reaguje na novoty*. Vyd. Bratislava : Veda - vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015. s.104. ISBN: 978-80-2241-469-2.

¹⁰ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.120. ISBN: 978-80-8168-802-7.

¹¹ HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. s.445. ISBN 80-7179-380-9.

¹² EPSTEIN, R. A. *Právo, ekonomie a politika*. Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer, Česká republika, 2010. s.268 ISBN: 978-80-7357-529-8.

- „Supertechnici“- poskytujú právnikom informácie o ich ekonomickom odvetví a sú nápomocní pri otázke, aká úprava povedie k riešeniu právneho prípadu.
- V treťom prípade môžu ekonómovia ponúknuť novú analytickú štruktúru v odvetví, ktoré ani nemusí byť na prvý pohľad ekonomické. Ekonóm si preto podľa Klericka vytvára svoj vlastný rámec analýzy práva, čo prináša náročnosť a od neho vyžaduje istú dávku kreativity.¹³

Okrem Klevorickovej kategorizácii existujú mnohé ďalšie analýzy vypracované zahraničnými autormi. Napríklad podľa Mackaaya má ekonomický prístup k právu základ v jednoduchom použití konceptu ľudského racionálneho rozhodovania (voľby), pričom budúce jednanie jednotlivcov bude účinkom určenej právnej normy ovplyvnený.¹⁴

1.3.2. Pozitívna a normatívna analýza

Podľa toho, ako ekonómia pristupuje ku skúmaným otázkam, rozlišujeme dve vetvy- pozitívnu (opisnú) a normatívnu ekonómiu. Pozitívne výroky, ktoré ekonóm ako vedec používa, popisujú svet taký, aký je.

*„Naproti nej je normatívna ekonómia, ktorá sa venuje tomu, ako by mali veci vyzerať. Skúmanie reality je pre ňu východiskom k zovšeobecňujúcim záverom o tom, čo by sa malo robiť. Odpovede na normatívne otázky sa nedajú postaviť len na jednoznačných vedeckých argumentoch alebo dôkazoch. Preto o problémoch možno diskutovať a zároveň aj polemizovať nad závermi, či sú správne alebo nesprávne.“*¹⁵ Normatívne výroky interpretujú aký by svet mal byť, podľa politikov alebo ekonómov (ktorí sa nevyjadrujú ako vedci). V tomto prípade ide o hodnotové sudy. Nie je možné ich verifikovať či falzifikovať.¹⁶

Čo môžeme povedať o ekonomickom prístupe vo všeobecnosti, platí aj pre ekonomický prístup k právu. Z toho sa odvíja aj členenie v koncepcii ekonomického rozboru práva a to delenie na pozitívnu a normatívnu ekonomickú analýzu práva. Smer normatívnej ekonomickej analýzy práva *„skúma ako by právo mohlo byť prostriedkom na dosahovanie*

¹³ BROULÍK, J. *Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva (Various Roles of Economics in Law-making and Law-application)*, Jurisprudence, 2015, č.2, s. 16-19. ISSN 1802-3843.

¹⁴ MACKAAY, E. *Law and Economics for Civil Law Systems*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, s.6-17. ISBN 9781848443099.

¹⁵ LISÝ, J. a kol. *Ekonómia*. 1.vyd. Bratislava: Iura Edition, Wolters Kluwer. 2011. s.38. ISBN 978-80-8078-406-5.

¹⁶ LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie. Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Grada, 2017, s.17. ISBN 978-80-271-0120-7.

*efektívnosti, a zároveň navrhuje konkrétne právne mechanizmy, ktoré by tento účel vedeli/mohli naplniť.*¹⁷

Prostredníctvom jednaní adresátov práva, má normatívna ekonomická analýza za cieľ dosiahnutie určitého stavu (napríklad dosiahnutie väčšej bezpečnosti na cestách) pri výklade ktorejkoľvek normy. Na rozdiel od pozitívnej, kde sú poznatky zásadné, však sudca v tomto smere potrebuje mať predstavu aj o tom, ako by ľudia na možné alternatívne výklady reagovali.¹⁸ „Na druhej strane je pozitívna ekonomická analýza práva, ktorá je aplikáciou pozitívnej ekonómie na právo a predstavuje snahu o empirické skúmanie objektívnej reality, a to predovšetkým na základe pozorovania a vedeckého vyhodnocovania empirických dát.“¹⁹

1.3.3. Európa vs. USA

Právnicki v Európe pristupujú k ekonomickej analýze práva oveľa opatrnejšie než právnicki v USA. Vzhľadom na ich prístup, začali niektorí autori poukazovať na tri faktory, ktoré majú za následok rozdielnosť v konaní zákonodarcov: právne systémy, právna kultúra a akademické inštitúcie.

Spoločným základom bola vždy myšlienka, že právnicki a ekonómovia sa môžu od seba navzájom priučiť novým technikám a poznatkom, v prospech presadenia ekonomickej efektivity s cieľom dosiahnutia blahobytu. Táto idea mala svoju úrodnú pôdu na mnohých prestížnych právnických fakultách. V Európe bol v rámci programu Erasmus podporený výzkum a výučba tohto medziodborového predmetu, čo prepojilo spoluprácu medzi niektorými univerzitnými mestami ako Hamburg, Rotterdam, Manchester, Oxford...²⁰

Angloamerický právny systém (common law) a kontinentálny právny systém (civil law) sa diferencujú v dominantnom postavení odlišných druhov prameňov práva. V kontinentálnom systéme je charakteristickým znakom písané právo a iné pramene práva sa používajú subsidiárne. Na druhej strane, angloamerický právny systém je špecifický tým, že je to systém sudcovského práva.²¹ Prívlastok „sudcovské právo“ si angloamerický právny

---

¹⁷ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.124. ISBN: 978-80-8168-802-7.

¹⁸ BROULÍK, J. *Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva (Various Roles of Economics in Law-making and Law-application)*, Jurisprudence, 2015, č.2, s.22. ISSN 1802-3843

¹⁹ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.124. ISBN: 978-80-8168-802-7.

²⁰ MACKAAY, E. *Law and Economics for Civil Law Systems*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2014, s.26. ISBN 9781848443099

²¹ KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck., 1995. s.92. ISBN 80-7179-028-1.

systém zaslúžil práve vďaka faktu, že sudca v ňom má zvláštne postavenie a súdne rozhodnutia tu majú najvyššiu autoritu.

V súčasnom európskom prostredí sa však považuje za nesporné, že aj kontinentálne súdy tvoria právo, len v menšom rozsahu ako angloamerické.²² Common law vyzdvihoval už v minulosti aj Richard Posner, autor prvej učebnice „*Economics Analysis of Law*“. Tento významný autor a právnik mal ideu, že „*angloamerický právny systém vychádzajúci zo sudcovskej tvorby práva je efektívnejší, a tým pádom aj spravodlivejší*“²³ než kodifikované právo vytvárané zákonodarcami. „*Posner tvrdí, že v reálnom svete sudca musí hrať úlohu maximalizátora spoločenskej efektívnosti, manipulovať vlastníckymi právami v mene ekonomickej optimalizácie.*“²⁴ Využitelnosť ekonomického prístupu zo strany sudcov teda závisí najmä od veľkosti ich funkcie v tvorbe práva, a v tomto prípade nájde ekonómia v oblasti práva väčšie uplatnenie pri systéme vedenom angloamerickými sudcami.

V súvislosti s druhým faktorom- právnou kultúrou, autori opäť vyzdvihujú americké právne prostredie. Aj napriek faktu, že v Európe existuje záujem o tento interdisciplinárny výskum, americká spoločnosť vždy mala, a aj má väčší záujem skúmať právo aj s využitím iných spoločenskovedných disciplín, čo ju opäť dostáva do popredia.²⁵

Tretím faktorom vplývajúcim na ekonomický prístup k právu v USA a v Európe, býva spomínaná rôznorodá štruktúra vzdelávania budúcich právnikov. V Európe majú študenti možnosť nastúpiť na právnické fakulty až po absolvovaní ich stredoškolského štúdia. V USA nadväzuje vysokoškolské vzdelanie právnikov na ich predchádzajúcu (bakalársku) neprávnu univerzitu, z čoho vychádza aj väčšia otvorenosť absolventov práva k analýze práva cez mimoprávne disciplíny.²⁶

Avšak aj napriek týmto spozorovaným rozdielom, má ekonomická analýza práva potenciál sa v budúcnosti viac aplikovať na právne problémy v Európe, aj keď v našich podmienkach ide stále o menej tradičný prístup k právnej vede než v USA.

---

²² KÜHN, Z. BOBEK, M. POLČÁK, R. *Judikatura a právní argumentace: Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha: Auditorium, 2006, s.6. ISBN 80-903786-0-9.

²³ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.120. ISBN: 978-80-8168-802-7.

²⁴ BALÍK, S. *Ako právo reaguje na novoty*. Vyd. Bratislava : Veda - vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015. s.106. ISBN: 978-80-2241-469-2.

²⁵ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.23. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

²⁶ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.24. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

1.3.4. Východiská prepojenosti ekonómie a práva

Prepojenie ekonómie a práva vyvodzuje tieto otázky: Prečo je vôbec ekonomická analýza v práve takou úspešne diskutovanou témou? Prečo sa snažia aj právnici študovať a následne zúžitkovať ekonómiu? Prečo ekonómovia aplikujú práve poznatky z práva a zároveň právo samotné tak radi dopĺňajú ?

Pri hľadaní odpovedí nám môže poslúžiť myšlienka Cootera a Ulena, ktorí prirovnávajú ekonómiu ku králikovi v Austrálii, ktorý našiel prázdny kútik v „intelektuálnej ekológii“ práva a svojou hodnotou ho zaplnil.²⁷ „Okrem ekonomicko-analytického prístupu k právu je poznanie ekonómie užitočné aj pre lepšiu orientáciu v oblasti obchodného a finančného práva.“²⁸

Po zhrnutí rôznych názorov (či už tuzemských alebo zahraničných autorov) a základných poznatkov economickej analýzy práva, môžeme hromadne vyselektovať niekoľko spoločných metodologických a teoretických prepojeností práva a ekonómie:

- „1. spoločný základ: východisko (zdroj): vlastníctvo a osobitne vzácnosť: z nej plynúca nevyhnutnosť voľby (ekonómia) a nevyhnutnosť konfliktov a predchádzania a riešenia konfliktov/sporov medzi ludmi (právo),
2. spoločný menovateľ / predmet skúmania: človek a jeho konanie a správanie
3. spoločné princípy: rešpekt k životu, vlastníctvu a vlastníckemu právu, (zmluvnej) slobode s dodržiavaním princípu univerzálnosti a iné.
4. spoločný cieľ a zameranie: vytvárať pravidlá konania a správania, ktoré vedú k slobodnej, mierovej a prosperujúcej spoločnosti
5. teoretické východiská (rímske právo, prirodzené právo, anglické zvykové právo, chicagská škola Law&Economics...)“²⁹

„Ekonomická analýza práva, samozrejme, nie je ultimátnym, jediným a ani jedinečným spôsobom, ako pristupovať k právu, rovnako ako nie je absolútnym zdrojom poznania

---

²⁷ COOTER, R. ULEN, T. *Law & Economics*. 6. vyd. Addison- Wesley. 2011. s. 3. ISBN-13: 978-0132540650

²⁸ FÁBRY, B. KASINEC, R. TURČAN, M. *Teória práva*. Vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. s.324. ISBN: 978-80-8168-595-8.

²⁹GONDA, P. *Akadémia klasickej ekonómie 2008/2009*, pracovné poznámky k 6. semináru, dostupné na: ake.institute.sk/mod/resource/view.php?id=593

fungovania práva.“³⁰ Má však svoje platné miesto tak v tvorbe, ako aj v aplikácii práva.³¹ Mnohí autori sa prikláňajú k záveru, že „*ide predovšetkým o metodologický nástroj, prostredníctvom ktorého je umožnené lepšie pochopiť niektoré aspekty práva ako normatívneho systému, a zároveň je to jeden z možných vedeckých prístupov, ktorý ponúka komplexnejší pohľad na správanie človeka.*“³²

---

³⁰ FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.131. ISBN: 978-80-8168-802-7.

³¹ BROULÍK, J. *Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva (Various Roles of Economics in Law-making and Law-application)*, Jurisprudence, 2015, č.2, s.22. ISSN 1802-3843

³² FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. s.131. ISBN: 978-80-8168-802-7.

2. Teória pracovného práva

Pracovné právo predstavuje odvetvie súkromného práva (ale sčasti aj verejného) s veľkým vplyvom na ekonomiku štátu a hospodársky poriadok každej krajiny. V súčasnej dobe sa pracovné právo týka každej osoby, ktorá má svoj podiel na vytváraní hodnôt v pracovnom procese- podnikateľských subjektov a zároveň aj fyzických osôb- zamestnancov. Pre organizáciu je každý jednotlivец významný, pretože sa stáva ľudským kapitálom. Z ekonomického hľadiska hrá ľudský kapitál dôležitú úlohu pri analýze trhu práce alebo pri určení miezd.

Pracovné právo, z hľadiska vedy pracovného práva, chápeme ako samostatné právne odvetvie „*právneho poriadku Slovenskej republiky, ktoré zohráva významnú úlohu pri formovaní a rozvoji systému sociálnej bezpečnosti občanov. Tvorí súbor právnych noriem, ktoré upravuje oblasť individuálneho pracovného práva a oblasť kolektívneho pracovného práva. Treťou oblasťou, ktorá prislúcha do predmetu pracovného práva, je právna úprava služieb zamestnanosti.*“³³

2.1. Účel a funkcie pracovného práva v ekonomike

Už samotný prívlastok „pracovné“ naznačuje, že predmetom a problematikou tohto odvetvia práva budú najmä ľudské vzťahy pri uskutočňovaní práce. Hlavnou úlohou v pracovnom práve je nastaviť vyvážené pracovné podmienky pre zamestnanca.³⁴

Účel pracovného práva všeobecne môžeme vymedziť v troch bodoch:

- Regulácia ochrany zdravia a života zamestnancov (vymedzenie základných pracovných podmienok- minimálny rozsah dovolenky, maximálna dĺžka pracovného času, ochrana tehotných žien a matiek malých detí, zákaz práce detí, ochrana mladistvých zamestnancov...)
- Technické pravidlá zabezpečujúce BOZP
- Ochrana sociálnej sféry zamestnanca (zrážky zo mzdy, zaručená mzda, minimálna mzda, limitácia škody spôsobenej zamestnancom z nedbanlivosti)³⁵

---

³³ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. s.27-28. ISBN: 978-80-89710-26-3

³⁴ TOMAN, J. *Individuálne pracovné právo. Všeobecné ustanovenia a pracovná zmluva*. Vyd: Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR; Bratislava, 2014. s.19. ISBN: 978-80-89149-41-4

³⁵ GALVAS, M. - GREGOROVÁ, Z.: *K problematice liberalizace skončení pracovného poměru v českém pracovním právu*. In: Liberalizácia pracovného práva - možnosti a obmedzenia : zborník z [medzinárodného]

„Základnou úlohou pracovného práva v kontexte súčasného hospodárskeho poriadku Európy a sveta je optimalizácia vzťahu medzi výrobnými faktormi práce a kapitálu tak, aby tento vzťah zodpovedal potrebám kapitálu a súčasne nebol v rozpore s ľudskou dôstojnosťou zamestnancov.“³⁶

Ekonomická úloha pracovného práva spočíva v maximalizovaní hodnoty výmeny práce. Práca je z pohľadu ekonóma považovaná za zdroj ekonomického blaha, ale zároveň ju vníma ako dôležitú súčasť toho ako vnímame seba, druhých a našu rolu v spoločnosti.³⁷

Účel ekonomiky v pracovnom práve má svoju podstatu pri prekonávaní väčších či menších nedostatkov pracovného práva. V strede záujmu sú otázky o asymetrii informácií zmluvných strán, trhovej moci zamestnávateľa, ľudskom kapitále, švarcsystéme, minimálnej mzde, roli odborov v globalizovanom svete, diskriminácii, efektívite antidiskriminačnej legislatívy a podobne.

„Funkcie pracovného práva charakteritujú pracovné právo, vyjadrujú základné úlohy tohto právneho odvetvia v systéme práva a aktívne pôsobia na pracovné vzťahy a ich rozvoj“³⁸ Jednou zo základných funkcií je výchovná funkcia, ktorá však úplne nevyjadruje jeho individuálnu osobitosť a určitosť v systéme práva.

V súvislosti so zlúčením záujmov zamestnávateľov a zamestnancov hovorí pracovné právo aj o ochrannej funkcii. Jej snahou je uľahčiť ťažkú sociálnu situáciu zamestnanca a právnymi prostriedkami ho chrániť pred vykorisťovaním, nevýhodami a rizikami jeho právneho postavenia vo vzťahu k zamestnávateľovi.³⁹

V praxi sa s ochrannou funkciou spája napríklad ekonomická otázka minimálnej mzdy, pretože práve tento inštitút pracovného práva je často považovaný za vykorisťovanie zamestnanca zamestnávateľom. Zákonná minimálna mzda je jednou z najsilnejších a zároveň mnohostranne pôsobiacich intervencií v liberálne trhovom prostredí.⁴⁰

---

vedeckého sympózia : Trnava,2006. 1. vyd. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity, spoločné pracovisko TU a Vedy. 2007. s.51. ISBN 978-80-224-0958-2.

³⁶ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. s.25. ISBN: 978-80-89710-26-3

³⁷ DAU-SCHMIDT, G. KENNETH, HARRIS, D. SETH, ORLY, LOBEL. *Labor and Employment Law and Economics*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2009, s. 361. ISBN: 978-1-847207296.

³⁸ JANIČOVÁ, E. *Podstata a princípy pracovného práva*. Košice: Vyd. Acta Iuridica Cassoviensia, 1998, č.21. str.58. ISBN 80-7097-360-9

³⁹ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. str.35-36. ISBN: 978-80-89710-26-3

⁴⁰ LAJTKEPOVÁ, E. *Minimálna mzda a trh práce*. Vyd. Acta Oeconomica Pragensia. 1/2010, s.17. ISSN: 0572-3043

V súčasnosti existuje mnoho teórií, ktoré sa snažia na túto problematiku nadviazať a vysvetliť vplyv minimálnej mzdy na právo aj ekonomiku. Z nich sa vykryštalizovali dva názorové prúdy- tí ktorí sa domnievajú, že minimálna mzda môže mať na zamestnanosť pozitívny alebo aspoň neutrálny vplyv a argumentujú potrebou:

- znižovania chudoby nízkopríjmových skupín obyvateľov
- znižovaním mzdovej nerovnosti
- zvyšovaním motivácie nízkopríjmových skupín k práci a tlakom na firmy smerom k zvyšovaniu produktivity.⁴¹

Na opačnej strane stoja skeptici poukazujúci na to, že:

- minimálna mzda zasahuje do vyjednávania medzi zamestnávateľom a zamestnancom o cene práce, čím narušuje slobodu stanoviť si podmienky zmluvy
- minimálna mzda nemôže zvýšiť zamestnanosť, ale naopak ju znižuje, pretože vo väčšine prípadov podniky reagujú na zvyšovanie minimálnej mzdy práve prepustením niektorých kategórií zamestnancov⁴²
- príjemcovia minimálnej mzdy často nie sú z najchudobnejších domácností, preto minimálna mzda často nemôže výrazným spôsobom znížiť chudobu.⁴³

V súčasnej dobe má ochranná funkcia pre zamestnanca veľký význam. Kvôli vysokej konkurencii tlak na podnikateľa rastie a zamestnanec mu môže byť na obtiaž. Rastie tak aj riziko straty zamestnania aj v prípade, že zamestnávateľom sa darí a nie sú len v ťažkej ekonomickej situácii.

Napĺňanie organizačnej funkcie sa realizuje prostredníctvom práv zamestnávateľa a zodpovedajúcich povinností zamestnancov. Jej cieľom je zvýšenie efektívnosti výroby, nerozlučne s ochrannou funkciou, výsledkom čoho je aj jednota základných práv a povinností zamestnanca.⁴⁴ Úlohou ekonomiky je následne efektívnosť výroby merať,

---

⁴¹ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.239. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁴² FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.239-240. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁴³ LAJTKEPOVÁ, E. *Minimálna mzda a trh práce*. Vyd. Acta Oeconomica Pragensia. 1/2010, s.4. ISSN: 0572-3043

⁴⁴ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. str.35-36. ISBN: 978-80-89710-26-3

hodnotiť a využívať pri tom hodnotové a naturálne vyjadrenie vstupov a výstupov so zameraním na uspokojenie potrieb spotrebiteľov výrobkami a službami podniku.

2.2. Pracovnoprávny vzťah a jeho subjekty

„Pracovnoprávny vzťah možno jednoducho charakterizovať ako hierarchický vzťah podriadenosti a nadriadenosti medzi zamestnancom na jednej strane a zamestnávateľom na strane druhej, vyvážený pracovnoprávnou ochranou v prospech zamestnanca.“⁴⁵

Pojem pracovnoprávne vzťahy Zákonník práce priamo nevymedzuje. Z ustanovenia § 1 ods. 5 môžeme vyčítať okamih zakotvenia pracovnoprávnych vzťahov medzi zamestnávateľom a zamestnancom: *„Pracovnoprávne vzťahy vznikajú najskôr od uzatvorenia pracovnej zmluvy alebo dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, ak tento zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak.“*

Fyzickej alebo právnickej osobe, ako subjektom pracovného práva ustanovujú normy práva a povinnosti v pracovnoprávnych vzťahoch- individuálnych alebo kolektívnych, so zreteľom na určitú pracovnú skutočnosť.⁴⁶

- *„Fyzické osoby: zamestnanec, zamestnávateľ ako fyzická osoba, zástupca zamestnancov pre BOZP, zamestnanencký dôverník, dedičia (či už zamestnanca, alebo zamestnávateľa), člen rodiny, rodinný príslušník, blízka osoba, uchádzač o zamestnanie, cudzinec*
- *Právnické osoby: zamestnávateľ ako právnická osoba, štát, občianske združenia (odborová organizácia, zväz zamestnávateľov)“⁴⁷*

2.3. Zamestnanec a zamestnávateľ

Aj keď súčasná pracovnoprávna teória nepozná presne vymedzený pojem zamestnanec, za legálnu definíciu považujeme § 11 (odsek 1) ZP: *„Zamestnanec je fyzická osoba, ktorá v pracovnoprávnych vzťahoch, a ak to ustanovuje osobitný predpis, aj v obdobných vzťahoch vykonáva pre zamestnávateľa závislú prácu.“*

Definíciu zamestnanca môžeme ponímať aj širšom slova zmysle, kam by sme mohli priradiť okrem fyzickej osoby ako účastníka pomeru aj fyzické osoby zamestnané

---

⁴⁵ KURIL, M. a kol. *Základy pracovného práva*. Bratislava: vyd. Merkury spol. s.r.o., 2009. s.64. ISBN 978-80-89143-97-9

⁴⁶ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.83. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁴⁷ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.83. ISBN: 978-80-8168-686-3

v štátnozamestnaneckom vzťahu. Do tejto kategórie tiež spadajú fyzické osoby pracujúce na základe dohody vykonávanej mimo pracovného pomeru. Naopak, podľa ponímania v užšom slova zmysle je zamestnanec iba fyzická osoba vykonávajúca závislú prácu na zmluvnom základe.⁴⁸

Ľudia sa rozhodujú predovšetkým medzi voľným časom a prácou. Predstavme si, že máme k dispozícii 16 hodín denne (8 hodín spotrebujeme na spánok a jedlo). Týchto 16 hodín môžeme rozdeliť medzi voľný čas a prácu. Prácu pritom vykonávame preto, aby sme si zarobili peniaze, ktoré míňame na spotrebu. V ideálnom svete by sme asi všetci chceli čo najviac voľného času a peňazí.⁴⁹

Záver tejto ekonomickej interpretácie bude o tom, koľko hodín svojho voľného času je zamestnanec ochotný predať. Rozhodne o tom predovšetkým výška mzdy, ktorá je jeho motivátorom. Ekonomicky môžeme mzdu vyjadriť ako cenu, ktorú je firma ochotná človeku zaplatiť za jeho prácu. Pracovníci (zamestnanci) budú ponúkať prácu na trhu práce, stoja preto na strane ponuky a budú sa snažiť prácu predávať za čo najvyššiu mzdu so snahou maximalizovať svoj úžitok. Čím vyššia bude táto mzda, tým viac budú ponúkať na trhu práce svoj čas a úsilie.

Pridelovanie práce v súlade s pracovnou zmluvou a následné platenie mzdy (platu) za vykonanú prácu prislúcha zamestnávateľovi, ako druhému subjektu vystupujúcemu v pracovnoprávnom vzťahu.

„Legálna definícia pojmu zamestnávateľ doteraz neexistuje. Na rozdiel od zamestnanca zamestnávateľom môže byť nielen fyzická osoba, ale aj právnická osoba.“⁵⁰ Ako hovorí Zákonník práce §7 ods.1, pre právny status „zamestnávateľ“ je potrebné, aby fyzická alebo právnická osoba zamestnávala aspoň jedného zamestnanca.

Kým pre zamestnanca je dôležité rozhodovanie sa medzi voľným časom a prácou, zamestnávateľ rieši otázku zamestnávania a vystupuje na strane dopytu. Racionálne sa snaží prijímať rozhodnutia koho na trhu práce zamestná a prepustí pri snahe maximalizovať svoj zisk. Ich ekonomický záujem prijímať zamestnancov klesá, pokiaľ je pre nich práca drahá.

---

⁴⁸ BARANCOVÁ, H. *Slovenské a európske pracovné právo*. Vyd.: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., Žilina, 2004. s.85. ISBN: 80-88931-32-0

⁴⁹ LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie. Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Grada, 2017, s.81-82. ISBN 978-80-271-0120-7.

⁵⁰ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. str.143. ISBN: 978-80-89710-26-3

Právna veda sa na zamestnávateľa pozerá najmä „z hľadiska právnej povahy pracovného pomeru ako zmluvného právneho vzťahu“ kedy „má zamestnávateľ predovšetkým nárok na pracovný výkon zo strany zamestnanca. Zamestnávateľ je v pracovnoprávnom vzťahu súčasne v právnej pozícii povinnej osoby, pokiaľ ide o jeho povinnosť platiť zamestnancovi mzdu za vykonanú prácu.“⁵¹

Na trhu práce vystupuje okrem firiem aj vláda, ktorá okrem iného na trhu práce určuje pravidlá hry, má v rukách reguláciu trhu práce- stanovuje minimálnu mzdu, podporu v nezamestnanosti, štandardy bezpečnosti práce atď.⁵²

Z ekonomického hľadiska sa teda na prácu môžeme pozerat' ako na výrobný faktor, ktorý sa nakupuje a predáva na trhu práce. Tu sa ďalej uplatňuje model ponuky a dopytu a hlavní aktéri - zamestnanci a zamestnávatelia sa snažia uspokojiť svoje ekonomické záujmy v čo najvyššej miere, ale v hraniciach vymedzených pracovným právom.

---

⁵¹ BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. str.143. ISBN: 978-80-89710-26-3

⁵² LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie. Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Grada, 2017, s.80. ISBN 978-80-271-0120-7.

3. Ekonomický rozbor vybraných pojmov pracovného práva

3.1. Ekonomická analýza závislej práce

V oblasti pracovného práva a jeho rozsahu býva často diskutovanou otázkou čo pod pracovné právo spadá a čo nie, ktoré subjekty majú podliehať predpisom pracovného práva a ktoré už nie. Pokiaľ sa zaoberáme stanovením týchto hraníc, do popredia sa dostáva pojem závislá práca.⁵³

3.1.1. Závislá práca-základný pojem pracovného práva

Zákonník práce vymedzuje definíciu závislej práce v § 1 ods. 2 (s účinnosťou od 1.marca 2015): *„Závislá práca je práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom“*

„Nie každá práca, ktorá slúži k uspokojovaniu ľudských potrieb, má tak spoločensky významný charakter, aby nastala potreba jej právnej regulácie (napr. práca v domácnosti alebo v záhradke). Vo všeobecnosti tiež platí, že nie všetky právne vzťahy, ktoré vznikajú pri výkone právne regulovanej práce, sú predmetom pracovného práva (k výkonu práce dochádza napr. na základe príkaznej zmluvy, zmluvy o dielo, mandátnej zmluvy...)“⁵⁴

3.1.2. Znaký závislej práce

- *Vzťah nadriadenosti a podriadenosti*

-zamestnanec je nútený rešpektovať pokyny zamestnávateľa

-zamestnávateľ vystupuje ako spravujúci subjekt

- *Osobný výkon práce*

-zamestnanec má povinnosť vykonávať prácu sám

-pri výkone sa nemôže nechať zastúpiť⁵⁵

---

⁵³ TOMAN, J. *Individuálne pracovné právo. Všeobecné ustanovenia a pracovná zmluva*. Vyd: Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR; Bratislava, 2014. s.19. ISBN: 978-80-89149-41-4

⁵⁴ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.60. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁵⁵ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.61. ISBN: 978-80-8168-686-3

-porušením osobného výkonu závislej práce je situácia, keď zamestnanec v čase svojej neprítomnosti zabezpečí výkon práce iným zamestnancom, ktorý vykonáva pracovný pomer u zamestnávateľa s rovnakou pracovnou náplňou.⁵⁶

- *Výkon práce podľa pokynov zamestnávateľa*

-viaže sa na prvý pojmový znak závislej práce- zamestnávateľ svojimi pokynmi usmerňuje zamestnanca a usmerňuje podmienky práce (výkonu)⁵⁷

- *Výkon práce v mene zamestnávateľa*

-prejavuje sa napríklad pri konaní zamestnanca s klientmi, keď vždy určitým spôsobom identifikuje zamestnávateľa (použitím pracovných mailov, predstavením sa v mene spoločnosti, používaním vizitiek s logom zamestnávateľa a pod.)⁵⁸

- *Výkon práce v pracovnom čase určenom zamestnávateľom*

-jeden zo znakov a zároveň podmienka vykonávania závislej práce

-na základe § 85 ods.5 až 7 ZP- „Pracovný čas zamestnanca je najviac 40 hodín týždenne.“ (tzv. maximálny týždenný pracovný čas), je povinnosťou zamestnávateľa stanoviť časový rozmer vykonávanej práce iba v medziach zákonom určených limitov.⁵⁹

Za dôležitý znak k vymedzeniu pojmu závislá práca, považuje česká judikatúra povahu vykonávanej činnosti, konkrétne prácu vykonávanú na jednom mieste, pre jedného zamestnávateľa, dlhodobu a na zodpovednosť platcu. Okrem toho, pre Najvyšší správny súd ČR hrá veľkú rolu fakt, že závislá činnosť je už spravidla vykonávaná v zamestnaneckom pomere, prípadne ju fyzická osoba už v zamestnaneckom pomere vykonávala.⁶⁰

„Znaky závislej práce sú dôležité pre rozpoznanie toho, kedy je nevyhnutné prácu vykonávať v pracovnoprávnom vzťahu a naopak, kedy ide o nezávislú prácu, ktorú možno

---

⁵⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, zo dňa 26. 10. 2005, sp. zn. 21 Cdo 282/2005

⁵⁷ ŽUŠOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.62. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁵⁸ ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1.vyd. Praha : Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013, s.163. ISBN 978-80-87146-72-9.

⁵⁹ ŽUŠOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.63. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁶⁰ Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR, zo dňa 15. 1. 2009, sp. zn. 7Afs 72/2008-97

vykonávať v inom právnom vzťahu, napríklad v občianskoprávnom alebo obchodnoprávnom ako podnikateľskú činnosť.“⁶¹

Podľa nálezu Ústavného súdu ČR, si môžu zmluvné strany vybrať o aký právny vzťah medzi nimi pôjde a prípadný spor bude vychádzať z ich slobodnej vôle. V právnom vzťahu však vždy prítomnosť závislej práce vyvolá existenciu pracovnoprávneho vzťahu a je nevyhnutné použiť pracovnoprávne normy.⁶²

3.1.3. Zastretý simulovaný výkon závislej práce

Racionálny zamestnávateľ má snahu maximalizovať zisk a minimalizovať náklady. Švarcsystém je jeden zo spôsobov, ako zamestnávateľia znižujú vedľajšie náklady na prácu, ako napríklad daň z príjmov alebo odvody na sociálne a zdravotné poistenie. Nezávislá práca v tomto prípade vystupuje ako práca závislá, nakoľko vykazuje všetky znaky závislej práce. Za nezávislú prácu sa považuje výkon práce na základe živnostenského oprávnenia alebo na základe iných právnych predpisov (činnosť advokáta, notára, daňového poradcu...)⁶³

„Zákonník práce výslovne prikazuje, že ak sú naplnené znaky závislej práce, je potrebné na jej vykonávanie dojednať buď pracovný pomer alebo obdobný pracovný vzťah (napr. štátnozamestnanecký pomer), a výnimočne a za podmienok ustanovených Zákonníkom práce sa môže závislá práca vykonávať aj v inom pracovnoprávnom vzťahu (t. j. na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru) (vid'. § 1 ods. 3 ZP).“⁶⁴

V praxi môže nastať situácia, kedy si subjekty dohodnú obchodnoprávnu zmluvu, na jej základe však bude realizovaná závislá práca, nie podnikateľská činnosť. Ide o tzv. zastretý pracovnoprávny vzťah, inak povedané aj zastieranie pracovnoprávneho vzťahu iným typom právneho vzťahu.⁶⁵

---

⁶¹ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.63-64. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁶² Nález Ústavného súdu ČR, zo dňa 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03

⁶³ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilního práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.221. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁶⁴ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.65. ISBN: 978-80-8168-686-3

⁶⁵ ŽUĽOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.65. ISBN: 978-80-8168-686-3

*Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov. To znamená, že ide o zákaz dojednania napr. príkaznej zmluvy alebo zmluvy o dielo na výkon závislej práce.*⁶⁶

Občiansky zákonník (§ 41a ods.2) posudzuje zastretý právny úkon podľa jeho skutočnej povahy: *„Ak právnym úkonom má byť zastretý iný právny úkon, platí tento iný úkon, ak to zodpovedá vôli účastníkov a ak sú naplnené všetky jeho náležitosti. Neplatnosti takého právneho úkonu sa nemožno dovolávať voči účastníkovi, ktorý ho považoval za nezastretý.“*

Jedno z možných pravidiel kvalifikácií právneho vzťahu, po dohode účastníkov a ktorým sa riadi súdna prax, znie: *„...nie je vo všeobecnosti dôležité, ako zmluvné strany nazvali právny úkon, ktorým sledovali svoje ekonomické ciele, ale tiež nie je bezpodmienečne dôležité, čo účastníci v obsahu dohodli, rozhodujúcim je právne relevantná vôľa účastníkov vstupujúcich do právneho vzťahu majúceho sa založiť zmluvne a ich aktivita (činnosť) pri napĺňaní obsahu zmluvy“*⁶⁷

3.1.4. Švarcsystém

Ako už bolo spomenuté, na výkon závislej práce sa používajú zmluvné typy z obchodného a občianskeho práva namiesto uzatvorenia pracovnej zmluvy alebo niektorej z iných dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. V Českej republike sa táto situácia označuje ako „švarcsystém“, kedy sa tzv. „nútení živnostníci“ formálne správajú ako samostatní podnikatelia, v skutočnosti však vykonávajú pre zamestnávateľa závislú prácu.⁶⁸

„Za svoj výrazný zápis do histórie českého kapitalizmu vďaka Miroslav Švarc paradoxne biede podnikaniu za socializmu. Keď sa totiž pražský rodák, vyučený tesár a bývalý zamestnanec stavebnej firmy, rozhodol na začiatku roku 1989 postaviť na vlastné nohy, a založil si u príslušného národného výboru živnosť, nemohol nikoho zamestnávať. To by bolo podľa vtedy vládnucej ideológie považované za vykorisťovanie človeka človekom. „Ano, já vlastně systém zaměstnávání na smlouvu o dílo nevymyslel. To nebyl žádný můj

---

⁶⁶ TOMAN, J. *Individuálne pracovné právo. Všeobecné ustanovenia a pracovná zmluva*. Vyd: Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR; Bratislava, 2014. s.37. ISBN: 978-80-89149-41-4

⁶⁷ Rozsudok Okresného súdu Nitra, zo dňa 30. 1. 2014, sp. zn. 31 Cb 32/2012

⁶⁸ ŽULOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. str.65. ISBN: 978-80-8168-686-3

vynález, jen jsem po revoluci stále pokračoval v tom, k čemu jsem byl nucen ještě za předchozího režimu,“ priznáva Švarc.“⁶⁹

Podľa českého portálu pre začínajúcich podnikateľov, sa počet majiteľov živnostenského oprávnenia v Českej republike dlhodobo pohybuje okolo milióna a živnostníci tak predstavujú až pätinu z celkovej českej pracujúcej populácie. To z nich činí podnikavých rekordmanov. Usudzovať však z týchto počtov môže byť zavádzajúce. Situácia „na papieri“ a v skutočnosti je veľmi odlišná. Reálne čísla o množstve podnikateľov výrazne skresľujú aj tí, čo pracujú na „švarcsystém“- majú živnostenské oprávnenie ale podnikateľmi v pravom zmysle tohto slova nie sú. Podstatou švarcsystému je využívanie služieb ľudí podnikajúcich na živnostenský list namiesto najímania zamestnancov.⁷⁰

Nepôjde teda o klasický vzťah dvoch nezávislých subjektov - dodávateľa a odberateľa. Uvedená situácia pripomína skôr zamestnanecký vzťah, lebo ich vzájomná spolupráca vykazuje znaky pracovného pomeru - niekedy viac, niekedy menej, čím si zaslúžila svoj prívlastok „zastretý a simulovaný“ výkon závislej práce.

3.1.5. Prípad ekonomického aspektu švarcsystému

Motívom osôb, konajúcich na základe švarcsystému, je hlavne ekonomický, pretože sa jedná o úsporu nákladov na zamestnancov. Michal Švarc, ktorý zaisťoval výkon práce stavebnej firmy na základe zmluvy o dielo, vďaka nulovým nákladom za zamestnancov (ktorí de iure existovali, ale de facto neexistovali), ušetril nielen za odvody ale aj za administratívne sily, o ktorých tvrdil, že ich ani nepotreboval.⁷¹

Štát, respektíve zákonodarca, bol tiež motivovaný ekonomickým aspektom. Zákazom švarcsystému v roku 1992, sledoval zamedzenie únikov finančných prostriedkov z verejných zdrojov. Na bližšie porozumenie je vhodný nasledujúci príklad ekonomických aspektov švarcsystému:

„Pán Nový pracuje pre zamestnávateľa na základe pracovnej zmluvy ako žeriavnik s hrubou mzdou 20 000 Kč (785,98 EUR). Zamestnávateľovi vznikajú na tomto

---

⁶⁹ ŠTĚTKA, J. *Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě*. Hospodářské noviny IHNEC.cz (online), 16.2.2012 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <https://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

⁷⁰ *Švarcsystém aneb zamestnání na „živnostník“*. iPodnikatel.cz (online), 14.1.2012 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnik/Postih-svarc-systemu.html>

⁷¹ ŠTĚTKA, J. *Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě*. Hospodářské noviny IHNEC.cz (online), 16.2.2012 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <https://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>

zamestnancovi vedľajšie výdavky ako: daň z príjmu, odvody na zdravotné a sociálne poistenie. Celkom odvádza zamestnávateľ za zamestnanca 131 400 Kč (5163,88 EUR) ročne do štátneho rozpočtu. Zamestnávateľ ponúkne tomuto zamestnancovi 25 000 Kč (9824,84 EUR) mesačne pod podmienkou, že pre neho bude rovnakú činnosť žeriavnika vykonávať na základe zmluvy o dielo. Žeriavnik si musí v súvislosti s novým usporiadaním vzťahu vybaviť živnostenské oprávnenie. Pán Nový ako samostatne zárobkovo činná osoba odvedie do štátneho rozpočtu ročne 44 880 Kč (1763,73 EUR).⁷²

Z výpočtov je už na prvý pohľad zrejmé ako švarcysystém z ekonomického hľadiska vyhovuje zamestnávateľovi. Kým pri zamestnancovi pracujúceho na základe pracovnej zmluvy, odvedie zamestnávateľ 5163,88 EUR ročne do štátneho rozpočtu, pri zamestnancovi pracujúcom so živnostenským oprávnením odvedie o 3400,15 EUR menej (5163,88 – 1763,73). Pre štát sú to významné finančné úniky.

3.1.6. Riešenia zastretého simulovaného výkonu závislej práce

Na začiatku realizácie prác malo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR úlohu, zostaviť právnu vetu s cieľom dosiahnutia vymedzeného účelu. Išlo o vyriešenie problému, kde v praxi došlo ku kontrahovaniu (závislej) práce v podriadenom postavení na podklade zmluvných typov iného ako pracovného práva. Samotnú tvorbu legislatívy môžeme v tomto prípade prirovnať k umeniu v spolupráci s vedeckým prístupom.⁷³

„Z hľadiska možného riešenia celospoločenského problému kontrahovania závislej práce v zmluvných typoch občianskeho a obchodného práva sa na odstránenie identifikovaného problému resp. počtu osôb vykonávajúcich prácu ponúkajú riešenia v podobe právnych nástrojov regulácie a/alebo ekonomických nástrojov regulácie.“⁷⁴ Tie by mali v praxi zabezpečiť výkon závislej práce podľa predpisov a znižovať nežiaduce ekonomické dopady aj v súvislosti s daňovými a odvodovými povinnosťami.

Pri stanovovaní si cieľov v tejto oblasti si štát musí určiť priority, t. j. či mu pri výkone závislej práce kontrahovanej v iných zmluvných typoch ako je pracovná zmluva, prekáža

---

⁷² FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s.222-223. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁷³ SVÁK, J. KUKLIŠ, P. *Teória a prax legislatívy*. 1.vydanie. Vyd.: Poradca podnikateľa spol. s r.o., 2007, str.55. ISBN: 8088931584

⁷⁴ TOMAN, J. *Závislá práca – pilier alebo bremeno?* In VALDHANS, J et al. (ed.). *Europeanization of the national law, the Lisbon treaty and some other legal issues : sborník príspevků z konferencie Cofola 2008 konané na PrF MU 13. - 14.5. 2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

*aspekt nedostatočnej ochrany osoby vykonávajúcej prácu alebo skutočnosť, že táto činnosť má iný, výhodnejší režim týkajúci sa daňových povinností a odvodových povinností.*⁷⁵

Do ekonomických nástrojov riešenia tohto problému môžeme začleniť stanovenie rovnakej miery celkových odvodových povinností oboch subjektov - zamestnanca a zamestnávateľa, a samostatne zárobkovo činných osôb, čo je možné vykonať tromi spôsobmi:

„a) znížením odvodových povinností zamestnávateľov a zamestnancov,

b) zvýšením odvodových povinností samostatne zárobkovo činných osôb (vrátane úpravy paušálnych náhrad)

*c) úpravami na strane zamestnanca v podobe zavedenia možnosti uplatnenia paušálnych náhrad aj zamestnancami.*⁷⁶

Ďalšou alternatívou riešenia daného problému môže byť pokuta od správneho orgánu osobe, ktorá koná podľa spôsobu švarcsystému. V súvislosti s touto situáciou si môžeme uviesť príklad fungovania cenového mechanizmu, či vôbec má pokuta v praxi adekvátny efekt.

Spravidla platí, že zvýšenie ceny vedie k zníženiu záujmu o daný statok (v tomto prípade o určité konanie). Na opačnej strane, zníženie ceny má za následok zvýšenie záujmu (nárast dopytu) po danom statku (po určitom konaní). Ak sa teda zníži pokuta za určité jednanie, povedie to k vyššiemu dopytu po tomto jednaní a jednotliví aktéri „nakupujú“ viac tohto statku. Každé jednanie má však aj svoje náklady. Ak chceme zistiť cenu jednania, je potrebné pri analýze uvažovať nad všetkými javmi, ktoré subjektívne konanie prináša. Samotná výška pokuty alebo náhrady ujmy nie je nikdy sama o sebe rozhodujúcou veličinou. Je potrebné vnímať aj odhadovanú pravdepodobnosť finančného postihu, ktorá aktéra postihne. Napríklad ak sa výška pokuty pohybuje okolo sumy 3 925,73 EUR, ale pravdepodobnosť odhalenia je 10%. pokuta v tomto prípade nemá ten správny efekt, aký by stanovenej čiastke mal zodpovedať.⁷⁷ Zamestnávateľ týmto spôsobom ekonomicky

---

⁷⁵ TOMAN, J. *Závislá práca – pilier alebo bremeno?* In VALDHANS, J et al. (ed.). *Europeanization of the national law, the Lisbon treaty and some other legal issues : sborník příspěvků z konference Cofola 2008 konané na PrF MU 13. - 14.5. 2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008.

⁷⁶ TOMAN, J. *Závislá práca – pilier alebo bremeno?* In VALDHANS, J et al. (ed.). *Europeanization of the national law, the Lisbon treaty and some other legal issues : sborník příspěvků z konference Cofola 2008 konané na PrF MU 13. - 14.5. 2008.* Brno: Masarykova univerzita, 2008.

⁷⁷ BEJČEK, J a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo.* Vyd.: C.H. Beck, Praha, 2014. s.20-21. ISBN: 978-80-7400-547-3.

analyzuje danú situáciu a neprímeranými prostriedkami si vytvára konkurenčnú výhodu oproti iným zamestnávateľom.

Ministerstvo financií však upozorňuje aj zamestnancov : „...*pracovníkom súčasne nevzniká žiaden zákonný nárok na dovolenku a náhradu mzdy za sviatky. Ani na iné zamestnanecké výhody zaručené Zákonníkom práce, ako strava na pracovisku či sociálny fond. Nepatria im ani výhody zaručené zákonom o dani z príjmov, ako je nezdaňovanie cestovných náhrad, príspevky na doplnkové dôchodkové poistenie, priebežne vyplácaný daňový bonus.*“⁷⁸ Zmenou zamestnanca na samostatne zárobkovú činnú osobu priamo vznikajú úspory zamestnávateľom a z hľadiska právnej vedy sa oslabuje aj ochrana zamestnanca vyplývajúca z pracovnoprávných vzťahov, pretože bremeno rizika práce nimi vykonávanej nenesí subjekt, pre ktorý prácu uskutočňujú.

3.2. Ekonomická analýza pracovnej zmluvy

3.2.1. Zmluvy v pracovnom práve

Na objasnenie ekonomickej analýzy pracovnej zmluvy je potrebné si najprv položiť otázku: Čo je to pracovná zmluva?

*„Pracovná zmluva ako dvojstranný právny úkon spočíva v súhlasnom prejave vôle zmluvných strán založiť pracovný pomer. Pracovná zmluva je uzavretá, ak sa účastníci dohodnú na celom jej obsahu. Proces smerujúci k uzatvoreniu pracovnej zmluvy tak ako v prípade iných právnych úkonov, v pracovnom práve sa spravuje ustanoveniami Občianskeho zákonníka o právnych úkonoch, ako aj ustanoveniami Zákonníka práce.“*⁷⁹

Zákonník práce upravuje problematiku pracovnej zmluvy v paragrafoch 42-44 (§ 42- Pracovná zmluva, § 43- Obsah pracovnej zmluvy, podstatné a iné náležitosti pracovnej zmluvy, §44- Písomné oznámenie o pracovnom pomere).

„Tým že pracovnoprávne predpisy majú zásadne kogentnú povahu znamená, že účastníci pracovnoprávných vzťahov môžu uzatvárať zmluvy (dohody) len s ohľadom na také typy zmlúv, ktoré sú upravené pracovnoprávnymi predpismi a ich zmluvná voľnosť sa uplatní len tam, kde to pracovnoprávne predpisy umožňujú. Kogentná povaha pracovnoprávných predpisov je založená na princípe: „Čo nie je dovolené, je zakázané“.

---

⁷⁸ RUNDISOVÁ, T. *Máte švarcsystém? Pletiete na seba bič.* Hospodárske noviny.sk (online), 9.5.2011 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <https://hnporadna.hnonline.sk/podnikanie/411129-mate-svarc-system-pletiete-na-seba-bic>

⁷⁹ BARANCOVÁ, H. *Slovenské a európske pracovné právo.* Vyd.: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., Žilina, 2004. s.316. ISBN: 80-88931-32-0

Kogentnosť právnej úpravy vo vzťahu ku kolektívnym zmluvám je vyjadrená v §231 ZP. Ak pracovnoprávne predpisy účastníkom pracovnoprávných vzťahov neumožňujú odchylnú úpravu ich práv a povinností, odchylná úprava je zakázaná.“⁸⁰

3.2.2. Pracovný pomer, zamestnanci a pracovná zmluva

„Ekonomické následky súvisiace so zamestnávaním fyzických osôb v pracovnom pomere zásadným spôsobom ovplyvňujú aj kvalitu právneho postavenia zamestnávateľa.“⁸¹

Na triedenie zamestnancov sa dá pozeráť z hľadiska rôznych kritérií, z ktorých môžeme vyvodíť tri základné kritériá:

- *„v závislosti od toho, či zamestnanci vykonávajú fyzickú (manuálnu) prácu alebo duševnú prácu – úradníci a robotníci (najstaršie členenie zamestnancov),*
- *podľa jednotlivých povolání, ktoré vykonávajú – napr. zamestnanci štátnej služby, zamestnanci verejnej služby,*
- *v závislosti zvýšenej potreby ich osobitnej ochrany – maloletí, zamestnanci so zdravotným postihnutím, tehotné ženy – zamestnankyne, ženy – zamestnankyne na materskej dovolenke, ako aj ženy alebo muži – zamestnanci na rodičovskej dovolenke.*“⁸²

Z pojmov zamestnanec a pracovná zmluva vyplýva najmä spoločenská funkcia. Pomáhajú štruktúrovať zárobkovú prácu a slúžia ako nadväznosť na množstvo úprav s rôznym smerovaním. Buď sú súčasťou hospodárskeho práva (s primárnym zameraním na efektívnosť) a ekonomických procesov, alebo v mnohých úpravách sa v súvislosti s týmito pojmami stretávame v problematike zvýhodňovania zamestnancov či ochrana zamestnancov a podobne. V prípade pracovnej zmluvy hľadá „ekonomicky motivovaný“ jedinec najmä dostatočné ekonomické dôvody, prečo zmluvu uzatvoríť. K tomu ho môžu nabádať aj sociálne tradície či tlak pracujúcich.⁸³

Zamestnávateľ má voči zamestnancom v pracovnoprávnom pomere značne rozsiahlejšie povinnosti, narozdiel od obchodnoprávneho vzťahu. Je to pre neho ekonomicky

---

⁸⁰ BARANCOVÁ, H. *Zákonník práce. Komentár*. 3.vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2013. s.226. ISBN: 978-80-89603-10-7

⁸¹ MATLÁK, J. *Pracovná zmluva*. Vyd.: Aleš Čeněk, 2010. s.23. ISBN: 978-80-7380-287-5

⁸² KURIL, M. a kol. *Základy pracovného práva*. Bratislava: vyd. Merkury spol. s.r.o., 2009. s.106. ISBN 978-80-89143-97-9

⁸³ MATLÁK, J. *Pracovná zmluva*. Vyd.: Aleš Čeněk, 2010. s.26. ISBN: 978-80-7380-287-5

výhodnejšie, vzhľadom na absenciu povinností platiť poplatky na sociálne poistenie alebo zdravotné poistenie atď.

„Niektoré krajiny majú legálne vymedzený pojem pracovný pomer, iné zase pojem pracovná zmluva, resp.pojem zamestnanec, napriek tomu je v aplikačnej praxi niekedy veľmi ťažké identifikovať, či v konkrétnom prípade ide o pracovný pomer.“⁸⁴

O pracovnom pomere sa môžeme v Zákonníku práce dočítať od § 41 - §84. Pokiaľ Zákonník práce neustanoví iným spôsobom, založeniu pracovného pomeru predchádza písomná pracovná zmluva medzi zamestnávateľom a zamestnancom. Je tiež nevyhnutné, aby zamestnávateľ so zamestnancom dohodol v zmluve podstatné náležitosti ako druh práce, miesto výkonu práce, deň nástupu do práce a mzdové podmienky. Deň nástupu do práce, dohodnutý a vyplývajúci z pracovnej zmluvy je považovaný za deň, kedy pracovný pomer vzniká.⁸⁵

Pre pracovnú zmluvu je typické, že zakladá pracovný pomer, s celým komplexom subjektívnych práv a povinností. Nezakladá však všetky práva a povinnosti, ďalšie vyplývajú aj z pracovnoprávných predpisov, ktoré tiež vytvárajú rámec právneho postavenia zamestnanca a zamestnávateľa. V procese právneho pomeru môže okrem primárneho vzťahu medzi zamestnancom a zamestnávateľom, vzniknúť napríklad aj zodpovednosť zamestnanca zvyšovať a prehľbovať svoju kvalifikáciu, zodpovednostný právny vzťah a podobne. V tom spočíva aj zložitosť obsahovej štruktúry pracovnej zmluvy a vznik celej škály právnych vzťahov medzi nimi.⁸⁶

---

⁸⁴ MATLÁK, J. *Pracovná zmluva*. Vyd.: Aleš Čeněk, 2010. s.25. ISBN: 978-80-7380-287-5

⁸⁵ PODHOREC, I. POLÁČEK- TUREKOVÁ Z. PETRÍKOVÁ, L. *Repetitórium pracovného práva*. Vyd. Wolters Kluwer s.r.o., Bratislava, 2016. s.14-15. ISBN 978-80-8168-540-8

⁸⁶ MATLÁK, J. *Pracovná zmluva*. Vyd.: Aleš Čeněk, 2010. s.26. ISBN: 978-80-7380-287-5

3.2.3. Kompletná zmluva a transakčné náklady

Kompletná zmluva je taká, ktorá obsahuje ustanovenia pre každého a každú udalosť, ktorá môže v priebehu existencie záväzkového vzťahu nastať.⁸⁷ Zmluvné strany alokujú všetky riziká spojené s ich zmluvným vzťahom. Inými slovami, zmluvné strany uvažujú o všetkých eventualitách (škoda, oneskorené plnenie, nemožnosť plnenia), ktoré môžu behom trvania ich záväzkového vzťahu narastať. Pri podpise zmluvy každá zmluvná strana vie, za aké riziko zodpovedá, čo má vplyv aj na cenu. Čím viac rizík je spotrebiteľ ochotný prijať, tým nižšia bude cena.⁸⁸

Kompletná zmluva vyžaduje racionálne chovanie zo strany všetkých aktérov, kompletne informácie a znalosť všetkých rizík, ktoré môžu behom ich záväzkového vzťahu nastať.⁸⁹

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že kompletná zmluva nie vždy reflektuje realitu. Nie je totiž v ľudských silách zahrnúť všetky podmienky, ktoré môžu nastať pri realizácii zmluvy. Vzniknuté medzery zo zmluvy však môžu viesť k rozporu medzi zmluvnými stranami a ďalším výdavkom spojenými s jeho riešením. Napríklad, keď výrobné náklady presiahnu určitú dohodnutú čiastku, zmluvné strany si môžu v zmluve dopredu dohodnúť, že túto skutočnosť oznámi výrobca bez zbytočného odkladu objednávateľovi. Ten sa môže rozhodnúť, či na základe tejto informácie bude v zmluvnom záväzku ďalej pokračovať aj s novou ponúknutou cenou. Dojednaním niektorých podmienok počas účinnosti zmluvy sa tak môžu obe strany vyhnúť riziku.⁹⁰

Je potrebné však podotknúť, že aj dojednávanie podmienok a špekulovanie nad udalosťami má svoje hranice. Zmluvné strany totiž nebudú venovať veľkú pozornosť udalostiam, nad ktorými nemajú veľkú moc, ich vznik je veľmi nepravdepodobný a bolo by takmer nemožné ich na súde dokázať. Čo je však ešte dôležitejšie, transakčné náklady by mohli v mnohých prípadoch dosiahnuť veľmi vysoké čísla, pokiaľ by strany jednali

---

⁸⁷ SHAVELL, S. *Economics analysis of contract law*. (online). Working paper 9696, National Bureau of Economic Research, Cambridge, 2003 [cit. 28. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w9696>, kap. 13, s. 1.

⁸⁸ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 100. Edice Scienta, č. 518. ISBN 978-80-210-7880-2.

⁸⁹ MAACKAY, E. *Law and Economics for Civil Law Systems*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, Inc., 2014. s. 428. ISBN: 9781848443099.

⁹⁰ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 100. Edice Scienta, č. 518. ISBN 978-80-210-7880-2.

o všetkých detailoch. Preto je vhodné pozerat' na dojednanie zmluvy aj z ekonomického hľadiska.

To platí aj o pracovných zmluvách. Spísanie pracovnej zmluvy so všetkými aspektami pracovnoprávneho vzťahu by si vyžiadalo vysoké transakčné náklady. Zamestnanci však môžu podceniť nebezpečie pracovného zranenia alebo neprimeranú dĺžku pracovnej doby.

Pracovná zmluva tak aktivuje nielen kogentné, ale aj dispozitívne normy pracovného práva. Dispozitívne normy majú v tomto prípade primárne sociálny účel - ochranu zamestnanca, ktorý vo vzťahu k zamestnávateľovi nemá rovnakú vyjednávaciu moc.⁹¹

---

⁹¹ FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilného práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. s. 221. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

ZÁVER

Ekonomická aj právnická literatúra je pomerne bohatá a názorovo pestrá na tému ekonomickej analýzy práva. Aj keď autori doposiaľ prišli s rôznymi myšlienkami, ich spoločné východisko sa prikláňa k názoru, že spojenie ekonómie a práva by sa malo brať ako intuitívny a nenútený krok, a to nielen vo vzťahu ekonómie k hospodárskemu, obchodnému či finančnému právu ale aj pracovnému právu.

Zmyslom a účelom pracovného práva je prekonávanie závad na trhu práce. Ekonomická analýza má teda v tomto smere veľký význam. Normy pracovného práva v spojení s ekonomickými poznatkami a faktami, stanovujú štandard pracovných podmienok, ktoré sú záväzné tak pre zamestnancov ako aj pre zamestnávateľov, aj napriek ich silnejšiemu postaveniu na pracovnom trhu. Medzi úlohy pracovného práva by tak malo patriť vytvorenie priaznivej štruktúry na trhu, aby neohrozovala subjekty pracovného práva. Na záver tiež môžeme skonštatovať, že zrovnoprávnenie záujmov zamestnávateľa a zamestnanca je kľúčovým krokom, aby ich vzťah bol zachovaný v rámci existujúcich pracovnoprávných predpisov.

Všeobecne môžeme povedať, že nezávislá práca je pre subjekt prenajímajúci prácu výhodnejšia. Preto sú zamestnanci často prinútení k zmene svojho statusu zamestnávateľom z pracovnoprávneho na obchodný vzťah, pričom ďalej vykonávajú tú istú závislú prácu. Zamestnanec má v takom prípade viac alternatív riešenia. Môže taký postup vyhodnotiť ako neférový, pričom by opustil firmu a prešiel k novému zamestnávateľovi. Na druhej strane máme opačné riešenie (ktoré je nakoniec aj častým odrazom reality), keď zamestnanec na takúto zmluvu pristúpi. V tom prípade môže nastúpiť dokonca aj správny orgán a pokutovať toto konanie, to však stále nemusí byť dostatočnou hrozbou vzhľadom na vyčíslenie pokuty a jej následné porovnanie s výhodami švarcsystému. Aj keď sa situácia zdá na prvý pohľad veľmi výhodná pre obe strany zamestnanca aj zamestnávateľa, zamestnanec by sa nemal nechať zaslepiť len vidinou peňazí ale vo vlastnom záujme sa zamyslieť nad možnými nepriaznivými následkami v rôznych životných situáciách (výpočet nemocenských dávok, sociálnych dávok, dôchodkového zabezpečenia...) v budúcnosti.

Po analýze problému zastretého pracovnoprávneho pomeru sme nadviazali na pracovnú zmluvu, v ktorej sú práve podstatné náležitosti tohto problému zahrnuté. Samotná pracovná zmluva však nedokáže zahrnúť všetky práva a povinnosti, vytvárajúce rámec právneho postavenia zamestnanca a zamestnávateľa. Podľa nášho názoru, pri dojednaní

zmluvy je potrebné pozrieť sa na situáciu aj z ekonomického hľadiska, nakoľko všetky zahrnuté udalosti a detaily vytvárajú zbytočné transakčné náklady. Nie je v našej moci ovplyvniť všetky možné javy, ktoré by mohli nastať. Vhodné riešenie sa snaží poskytnúť kompletná zmluva, avšak na druhej strane ani tá nedokáže v plnej miere odrážať realitu pri vzniknutých medzerách. Úlohou ekonomickej vedy je vyčíslieť a predpovedať možné náklady a v spolupráci s príslušnými normami pracovného práva vytvoriť prijateľné podmienky v pracovnej zmluve.

Po uvedení vyššie spomenutého sa dostávame k záveru našej problematiky. Použitie pracovného práva v ekonómii, a ekonómie v pracovnom práve, považujeme za nevyhnutné. Ekonomickou analýzou pracovného práva sme poukázali na fakt, že znalosť Zákonníka práce (vrátane ďalších právnych predpisov), nie je v mnohých prípadoch dostatočným riešením a vyžaduje sa aj pozornosť racionálnych ekonomických teórií a výpočtov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

Publikácie

BARANCOVÁ, H. SCHRONK, R. *Pracovné právo*. 3.vyd. Bratislava: Sprint 2 s.r.o., 2016. ISBN: 978-80-89710-26-3

BARANCOVÁ, H. *Slovenské a európske pracovné právo*. Vyd.: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., Žilina, 2004. ISBN: 80-88931-32-0

BARANCOVÁ, H. *Zákonník práce. Komentár*. 3.vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2013. ISBN: 978-80-89603-10-7

BALÍK, S. *Ako právo reaguje na novoty*. Vyd. Bratislava : Veda - vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2015. ISBN: 978-80-2241-469-2.

BEJČEK, J a kol. *Obchodní právo. Obecná část. Soutěžní právo*. Vyd.: C.H. Beck, Praha, 2014. ISBN: 978-80-7400-547-3.

BROULÍK, J. *Různé role ekonomie v tvorbě a aplikaci práva* (Various Roles of Economics in Law-making and Law-application), Jurisprudence, 2015, č.2. ISSN 1802-3843

COOTER, R. ULEN, T. *Law & Economics*. 6. vyd. Addison - Wesley. 2011. ISBN-13: 978-0132540650

DAU-SCHMIDT, G. KENNETH, HARRIS, D. SETH, ORLY, LOBEL. *Labor and Employment Law and Economics*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, 2009. ISBN: 978-1-847207296.

EPSTEIN, R. A. *Právo, ekonomie a politika*. Vyd. 1. Praha : Wolters Kluwer, Česká republika, 2010. ISBN: 978-80-7357-529-8.

FÁBRY, B. a kol. *Aktuálne otázky teórie práva*. 1. vyd. Bratislava : Wolters Kluwer s.r.o., 2018. ISBN: 978-80-8168-802-7

FÁBRY, B. KASINEC, R. TURČAN, M. *Teória práva*. Vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. ISBN: 978-80-8168-595-8.

FRYŠTENSKÁ, M. *Ekonomická analýza civilního práva*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015. Edice Scienta, č.518. ISBN 978-80-210-7880-2.

- GALVAS, M. - GREGOROVÁ, Z.: *K problematice liberalizace skončení pracovního poměru v českém pracovním právu*. In: *Liberalizácia pracovného práva - možnosti a obmedzenia* : zborník z [medzinárodného] vedeckého sympózia : Trnava,2006. 1. vyd. Trnava : Typi Universitatis Tyrnaviensis, vydavateľstvo Trnavskej univerzity, spoločné pracovisko TU a Vedy. 2007. ISBN 978-80-224-0958-2.
- HOLMAN, R. a kol. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.
- JANIČOVÁ, E. *Podstata a princípy pracovného práva*. Košice: Vyd. Acta Iuridica Cassoviensia, 1998, č.21. ISBN 80-7097-360-9
- KNAPP, V. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck., 1995. ISBN 80-7179-028-1.
- KURIL, M. a kol. *Základy pracovného práva*. Bratislava: vyd. Merkury spol. s.r.o., 2009. ISBN 978-80-89143-97-9
- KÜHN, Z. BOBEK, M. POLČÁK, R. *Judikatura a právní argumentace: Teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha: Auditorium, 2006. ISBN 80-903786-0-9.
- LAJTKEPOVÁ, E. *Minimálna mzda a trh práce*. Vyd. Acta Oeconomica Pragensia. 1/2010. ISSN: 0572-3043
- LIPOVSKÁ, H. *Moderní ekonomie. Jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0120-7.
- LISÝ, J. a kol. *Ekonomía*. 1.vyd. Bratislava: Iura Edition, Wolters Kluwer. 2011. ISBN 978-80-8078-406-5
- MACKAAY, E. *Law and Economics for Civil Law Systems*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing Limited, 2014. ISBN 9781848443099
- MATLÁK, J. *Pracovná zmluva*. Vyd.: Aleš Čeněk, 2010. ISBN: 978-80-7380-287-5
- OTTOVÁ, E. *Teória práva*. 3. vyd. Šamorín: Heuréka, 2010. ISBN 978-80-89122-59-2
- PODHOREC, I. POLÁČEK- TUREKOVÁ Z. PETRÍKOVÁ, L. *Repetitóriium pracovného práva*. Vyd. Wolters Kluwer s.r.o., Bratislava, 2016. ISBN 978-80-8168-540-8
- SPIRIT, M. *Úvod do štúdia práva*. 2.vydanie aktualizované podľa nového občianskeho zákonníka. Vyd. Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN: 978-80-247-9351-1

SVÁK, J. KUKLIŠ, P. *Teória a prax legislatívy*. 1.vydanie. Vyd.: Poradca podnikateľa spol. s r.o., 2007. ISBN: 8088931584

ŠTEFKO, M. *Vymezení závislé a nelegální práce*. 1.vyd. Praha : Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87146-72-9.

TOMAN, J. *Individuálne pracovné právo. Všeobecné ustanovenia a pracovná zmluva*. Vyd: Friedrich Ebert Stiftung, zastúpenie v SR; Bratislava, 2014. ISBN: 978-80-89149-41-4

TOMAN, J. *Závislá práca – pilier alebo bremeno?* In VALDHANS, J et al. (ed.). *Europeanization of the national law, the Lisbon treaty and some other legal issues : sborník příspěvků z konference Cofola 2008 konané na PrF MU 13. - 14.5. 2008*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

ŽUŤOVÁ, J. BARINKOVÁ, M. DOLOBÁČ, M. *Pracovné právo v poznámkach s príkladmi*. 2.vyd. Bratislava: Wolters Kluwer s.r.o., 2017. ISBN: 978-80-8168-686-3

Zoznam použitých právnych predpisov a súdnych rozhodnutí

Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

Zákon č. 124/2006 Z. z. Občiansky zákonník

Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, zo dňa 26. 10. 2005, sp. zn. 21 Cdo 282/2005

Rozsudok Najvyššieho správneho súdu ČR, zo dňa 15. 1. 2009, sp. zn. 7Afs 72/2008-97

Nález Ústavného súdu ČR, zo dňa 31. 8. 2004, sp. zn. II. ÚS 69/03

Rozsudok Okresného súdu Nitra, zo dňa 30. 1. 2014, sp. zn. 31 Cb 32/2012

Elektronické zdroje

GONDA, PETER. *Akadémia klasickej ekonómie 2008/2009*, pracovné poznámky k 6. semináru, dostupné na: ake.institute.sk/mod/resource/view.php?id=593

RUNDESOVÁ, T. *Máte švarcsystém? Pletiete na seba bič*. Hospodárske noviny.sk (online), 9.5.2011 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <https://hnp poradna.hnonline.sk/podnikanie/411129-mate-svarc-system-pletiete-na-seba-bic>

SHAVELL, S. *Economics analysis of contract law*. (online). Working paper 9696, National Bureau of Economic Research, Cambridge, 2003 [cit. 28. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.nber.org/papers/w9696>, kap13, s 1

ŠTĚTKA, J. *Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě*. Hospodářské noviny IHNED.cz (online), 16.2.2012 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <https://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcssystem-a-skoncil-na-dlazbe>

Švarcsystém aneb zamestnání na „živnostňák“. iPodnikatel.cz (online), 14.1.2012 [cit. 27.3.2018]. Dostupné na: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak/Postih-svarc-systemu.html>